

نقش میانجی ارضای نیازهای روانشناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه در دانشجویان

صادق لطفی، محمدرضا فیروزی*، علی تقوایی نیا

گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

تاریخ وصول: ۱۴۰۲/۰۲/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۲

چکیده

زمینه و هدف: اعتیاد به تلفن همراه به عنوان استفاده بیش از حد و اجباری از تلفن‌های همراه تعریف می‌شود و همیشه با تأثیرات منفی بر رشد عاطفی، اجتماعی و رفتاری فرد همراه است. هدف از این پژوهش تعیین و بررسی نقش میانجی ارضای نیازهای روانشناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه در دانشجویان بود.

روش بررسی: این یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد که در سال ۱۴۰۱ انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل، کلیه دانشجویان دانشگاه یاسوج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که از تلفن همراه استفاده می‌کردند. برای حجم نمونه بر اساس نظر کلاین برای هر مسیر ۱۵ نفر در نظر گرفته شد. در نهایت حجم نمونه ۳۳۵ نفر برآورد گردید. هم‌زمانی همه‌گیری ویروس کرونا با اجرای پرسشنامه موجب شد که نمونه‌گیری به روش هدفمند و از طریق شبکه‌های مجازی (گروه واتساپ) انجام گیرد. با اشتراک گذاشتن پرسشنامه‌ها در گروه‌های واتساپی کلاس‌های دانشجویان دانشگاه، تعداد ۳۰۳ پرسشنامه جمع‌آوری گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون‌های آماری مانند ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون و مدلسازی معادلات ساختاری با روش حداقل مربعات جزئی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، ضریب رگرسیونی استاندارد شده کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه برابر ۰/۲۵-، ضریب رگرسیونی کیفیت روابط مادر-فرزند و ارضای نیازهای روانشناختی پایه برابر ۰/۴۶- و هم‌چنین ضریب رگرسیونی تأثیر ارضای نیازهای روانشناختی پایه بر اعتیاد به تلفن همراه برابر ۰/۲۸- می‌باشد. به علاوه ۱۷ درصد از واریانس اعتیاد به تلفن همراه به وسیله کیفیت روابط مادر-فرزند و ۲۱ درصد به وسیله کیفیت روابط مادر-فرزند و ارضای نیازهای روانشناختی پایه تبیین می‌شود. اثر غیرمستقیم کیفیت روابط مادر-فرزند بر اعتیاد به تلفن همراه از طریق ارضای نیازهای روانشناختی پایه ۰/۱۳ می‌باشد.

نتیجه‌گیری: مطالعه حاضر به درک ما از مکانیسم احتمالی رابطه بین روابط مادر-فرزند و گرایش به اعتیاد به تلفن همراه کمک می‌کند. تحلیل میانجی‌گری نشان می‌دهد که ارضای نیازهای روانشناختی ممکن است یک عامل توضیحی برای این که چرا روابط منفی مادر-فرزند می‌تواند باعث گرایش به اعتیاد به تلفن همراه در نوجوانان شود. از این رو، ارضای نیازهای روانشناختی پایه در رابطه بین روابط والد-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت روابط مادر-فرزند، اعتیاد به تلفن همراه، نیازهای روانشناختی پایه

*نویسنده مسئول: محمدرضا فیروزی، یاسوج، دانشگاه یاسوج، گروه روانشناسی و علوم تربیتی

Email: M.firoozi@yu.ac.ir

"نشریه علمی پژوهشی ارمغان دانش وابسته به دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، یک نشریه با دسترسی آزاد است و تمامی مقالات منتشر شده در این نشریه به صورت دسترسی آزاد منتشر می‌شوند."

مقدمه

در سال‌های اخیر، تلفن‌های همراه برای انسان‌ها در سطح جهانی، به‌ویژه برای نوجوانان ضروری بوده است (۱). چین بالغ بر ۸۵۱ میلیون کاربر گوشی‌های هوشمند دارد که ۱۷ درصد آنها را نوجوانان ۱۰ تا ۱۹ ساله تشکیل می‌دهند (۲). طبق آمار که در سال ۱۳۹۷ منتشر شد تعداد کاربران گوشی هوشمند در ایران به ۵۳ میلیون نفر رسید و آخرین آمار ارایه شده از تعداد کاربران ایرانی متعلق به خرداد ماه سال ۱۳۹۷ است که کل کاربران گوشی هوشمند در ایران ۶۹ درصد جمعیت کشور اعلام شد (۳). به هر حال، تلفن همراه جای خود را بین افراد خانواده به‌ویژه نوجوانان در همه جای جهان از جمله ایران باز کرده است (۴). تلفن همراه دسترسی افراد به شبکه‌های اجتماعی مجازی مانند؛ فیس‌بوک، توئیتر، تلگرام و اینستاگرام را تسهیل کرده (۵) و باعث شده که افراد به واسطه استفاده از آن با دوستان و اطرافیان خود ارتباط برقرار کنند (۷ و ۶). تلفن همراه علی‌رغم مزایای زیادی که دارد می‌تواند با اثرات منفی بالقوه‌ای از جمله اعتیاد به آن همراه باشد (۳). اعتیاد به تلفن همراه به عنوان یک پدیده رفتاری به استفاده افراطی از تلفن همراه اشاره دارد که موجب سندرم وابستگی در فرد می‌شود (۸). اعتیاد به تلفن همراه، به عنوان یک اعتیاد رفتاری، شامل؛ مؤلفه‌های اصلی و مشترک در همه رفتارهای اعتیادآور مانند؛ ترک، فقدان کنترل، تأثیر شناختی، تحمل، تغییر خلق و خو، درگیری و عود می‌شود (۹ و ۱۰). این نوع اعتیاد به عنوان استفاده بیش از حد و اجباری از تلفن‌های همراه تعریف می‌شود و

همیشه با تأثیرات منفی بر رشد عاطفی، اجتماعی و رفتاری فرد همراه است (۱۱). پژوهش‌های گسترده نشان داده است که گرایش به اعتیاد به تلفن همراه در نوجوانان می‌تواند منجر به مشکلات جسمی و روانی از جمله خودکشی، اختلالات خواب، اضطراب، افسردگی و بهزیستی پایین شود (۱۴-۱۰).

از آنجا که گرایش اعتیاد به تلفن همراه به‌ویژه برای نوجوانان ایران، به یک مسئله جدی اجتماعی تبدیل شده است، شناسایی عوامل محرک و مکانیسم‌های اساسی آن ضروری است، زیرا این امر می‌تواند به توسعه برنامه‌های مؤثر پیشگیری و مداخله‌ای کمک کند. پژوهش‌های قبلی در مورد گرایش به اعتیاد به تلفن همراه حاکی از آن است روابط والدین و کودک ممکن است عامل مهمی در گرایش اعتیاد به تلفن همراه در نوجوانان باشد (۱۷-۱۵). اصطلاح «روابط والدین و کودک» به کیفیت ارتباطات بین والدین و فرزندان آن‌ها اشاره دارد (۱۸). طبق نظریه دلبستگی بالبی^(۱)، دلبستگی‌های ناایمن نوجوانان با والدین باعث کاهش روابط گرم و صمیمی و حمایت اجتماعی و احساس امنیت پایین می‌شود. از این رو کودکان اشتیاق بیشتری پیدا می‌کنند تا از راه‌های دیگر مانند اینترنت از آن‌ها حمایت کنند (۱۹).^۱

کیفیت روابط مادر- فرزند صمیمانه و حمایت کننده به نوجوانان امکان می‌دهد تا عقاید و نقش‌های اجتماعی را بررسی کنند و موجب افزایش خودمختاری، اعتماد به نفس،

1-Ballby

روان‌شناختی و رفتارهای انگیزشی فرد دارد. ارضای بالای این نیازهای روان‌شناختی به طور قابل توجهی با سلامت جسمی و روانی مرتبط است، در حالی که ارضای پایین آن‌ها می‌تواند باعث مشکلات جسمی و روانی شود، از جمله رفتارهای اعتیادآمیز مانند اعتیاد به مواد، اعتیاد به اینترنت و اعتیاد به تلفن همراه شود (۲۹-۲۷).^۲ بررسی‌های قبلی نشان داده است که ارضای نیازهای روان‌شناختی پیش‌بینی کننده مهم گرایش به اعتیاد به تلفن همراه است (۳۲-۳۰). به عنوان مثال، یک مطالعه نشان داد نوجوانانی که امنیت روانی پایینی دارند، به عنوان راهی برای ارتباط با دیگران و گرفتن حمایت از آن‌ها، به تلفن‌های همراه اعتماد می‌کنند، اما ممکن است در معرض خطر اعتیاد به تلفن همراه نیز باشند (۲۳). نظریه خود تعیین‌گری که یک چارچوب انگیزشی است و نشان می‌دهد چگونه انگیزه فردی ایجاد می‌شود و سپس بر رشد انسان تأثیر می‌گذارد، با این یافته‌ها هماهنگ است. این تئوری نشان می‌دهد که اگر یک بافت اجتماعی برای مدت طولانی پاسخ‌گوی نیازهای روانی افراد نباشد، فرد تمایل زیادی به ارضای این نیازها در بافت‌های اجتماعی دیگر مانند دنیای مجازی اینترنت خواهد داشت (۲۶). این بدان معنی می‌باشد که ارضای نیازهای روان‌شناختی نه تنها محصولی از بافت‌های اجتماعی است بلکه انگیزه‌ای درونی است که افراد را به سمت نمایش رفتارهای بیرونی سوق می‌دهد، بنابراین، وقتی زندگی واقعی نتواند نیازهای روان‌شناختی نوجوانان را برآورده کند، آن‌ها با بازی‌های آنلاین،

جهت‌گیری شغلی، شایستگی تحصیلی و عزت نفس می‌شود و در مقابل، والدینی که جبری یا از لحاظ روان‌شناختی کنترل کننده هستند در رشد خودمختاری فرزندان اختلال ایجاد می‌کنند و موجب شکل‌گیری مشکلات پیچیده مانند رفتارهای پرخطر و سوءمصرف مواد می‌شوند (۲۰). مطابق با این نظریه، بسیاری از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که کیفیت روابط والدین و کودک می‌تواند گرایش به اعتیاد به تلفن همراه را در بین نوجوانان پیش‌بینی کند (۲۲ و ۲۱). سون، لیو و یو دریافتند نوجوانان چینی که مورد بی‌توجهی و آزار روان‌شناختی قرار گرفته‌اند، احتمالاً اعتیاد به تلفن همراه را تجربه می‌کنند (۲۳). مطالعه دیگری در کره جنوبی به طور مشابه نشان داد که بی‌توجهی والدین به طور قابل توجهی با گرایش اعتیاد به تلفن همراه نوجوانان ارتباط دارد (۲۴). اگر چه پژوهش‌های موجود به ارتباط مستقیم بین روابط والدین و کودک و گرایش به اعتیاد به تلفن همراه اشاره کرده است، اما تنها چند مطالعه بر روی مکانیسم‌های اساسی آن متمرکز شده است. به عنوان مثال، گائو، سان، فو، جیا و شیانگ دریافتند که روابط منفی والدین و کودک ممکن است به کیفیت زندگی بدتر منجر شود که به نوبه خود ممکن است منجر به گرایش اعتیاد به تلفن همراه نوجوانان شود (۲۵).

یکی دیگر از متغیرهای تأثیرگذار بر اعتیاد به تلفن همراه، ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه است. ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه معمولاً به عنوان مواد مغذی^(۱) اساسی و پایه برای رشد فردی در نظر گرفته می‌شوند. از جمله نیاز به شایستگی، استقلال و ارتباط (۲۶). عدم ارضای این نیازها تأثیرات مخربی بر بهزیستی

1-Nutriments

تماشای فیلم‌های کوتاه آنلاین یا چت آنلاین، خلأ درونی و تنهایی درونی خود را پر می‌کنند (۳۴).

علاوه بر این، منطقی است که باور کنیم روابط والدین و کودک پیش‌بینی کننده مهمی در ارضای نیازهای روان‌شناختی است (۳۵). والدین همیشه نقش اساسی در رشد شناختی، عاطفی و رفتاری نوجوانان دارند (۳۶). روابط مثبت والدین و کودک محیط مناسبی را برای تأمین و بهبود رضایت‌مندی روان‌شناختی آن‌ها در نوجوانان فراهم می‌کند، در حالی که روابط منفی والدین و کودک ممکن است دسترسی نوجوانان به روابط گرم عاطفی و حمایت اجتماعی را کاهش دهد (۳۷). پژوهش‌های بیشتر نشان داده است که روابط والدین و کودک می‌تواند ارضای نیازهای روان‌شناختی را در نوجوانان پیش‌بینی کند (۳۸-۴۱). این یافته‌ها همچنین با نظریه خودتعیین‌گری منطبق است که نشان می‌دهد سطح رضایت‌مندی روان‌شناختی تا حد زیادی به میزان پاسخگویی و ارضاء شدن نیازهای روان‌شناختی پایه در بستر اجتماعی بستگی دارد (۲۶). بنابراین، نوجوانانی که روابط منفی والدین و کودک را تجربه می‌کنند، احتمال بیشتری دارد که روابط گرم و حمایت کننده کمتری از والدین خود دریافت می‌کنند که به نوبه خود ارضای نیازهای روانی آن‌ها را کاهش می‌دهد.

در مجموع، با توجه به آنچه که بیان گردید، پژوهش‌های اندکی در مورد مکانیسم‌های میانجی بین کیفیت روابط مادر- فرزند و اعتیاد به تلفن همراه انجام شده است، لذا این پژوهش نه تنها می‌تواند دانش ما را در

مورد این که چگونه و چه زمانی کیفیت روابط مادر- فرزند منجر به گرایش نوجوانان به تلفن همراه می‌شود، بهبود بخشد، بلکه اهمیت راهبردهای پیشگیری و مداخله را برای محافظت از نوجوانان در برابر اعتیاد به تلفن همراه بیش از پیش روشن می‌نماید. بنابراین، با توجه به نظریه خودتعیین‌گری و نیز این که کیفیت روابط والدین - کودک رابطه مثبتی با ارضای نیازهای روان‌شناختی دارد و ارضای نیازهای روان‌شناختی به نوبه خود با گرایش به اعتیاد به تلفن همراه رابطه منفی دارد، لذا هدف از این مطالعه، شناسایی و بررسی نقش میانجی ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر- فرزند و اعتیاد به تلفن همراه بود.

روش‌بررسی

این یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی و مبتنی بر مدل معادلات ساختاری می‌باشد که در سال ۱۴۰۱ انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل، کلیه دانشجویان دانشگاه یاسوج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که از گوشی‌های هوشمند استفاده می‌کردند. هم‌زمانی همه‌گیری ویروس کرونا با انجام پژوهش موجب گردید که نمونه‌گیری به روش در دسترس و پرسشنامه آنلاین انجام گیرد. به این شکل که پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین طراحی شد و لینک پرسشنامه از طریق شبکه‌های اجتماعی (واتساپ) در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت، در مدل معادلات ساختاری، تعیین حجم نمونه بسیار مهم است. با وجود آن که درباره حجم نمونه در مدل معادلات

در پژوهش حاضر از پرسشنامه ارزیابی کیفیت روابط مادر-فرزند، پرسشنامه ارضای نیازهای روانشناختی پایه و پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه به منظور جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردید.

پرسشنامه ارزیابی کیفیت روابط والدین - فرزند برای اولین بار به وسیله فاین، مورلند و شوبل تهیه شده است (۴۳). این مقیاس برای سنجیدن نظر نوجوانان درباره رابطه آن‌ها با والدین خود، معرفی شده است که دارای دو فرم پدر ۲۰ گویه و مادر ۲۴ است، در پژوهش حاضر از فرم مادر استفاده شد. شیوه پاسخ‌گویی به این پرسشنامه در یک طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای از خفیف نمره (۱) تا شدید نمره (۷۹) است. مؤلفه‌های مربوط به فرم مادر عبارت‌اند از احساسات مثبت (گویه‌های ۱-۲-۳-۶-۷-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳)، تنفر یا گم‌گشتگی نقش (گویه‌های ۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴)، تعیین هویت (گویه‌های ۳-۱۳-۲۱-۲۴) و ارتباطات (گویه‌های ۴-۵-۷-۸-۱۵-۱۶-۱۷). در این مقیاس نمره بالاتر نشان دهنده رابطه خوب و مطلوب با پدر و مادر است و نمره پایین نشان دهنده ارتباط کم با والدین و تعارض با والدین است. در پژوهش فاین و همکاران برای تعیین روایی این مقیاس از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده شده است. نتایج تحلیل عامل تأییدی ارتباط بالا و خوبی بین ماده‌ها را نشان داد (۴۰). مقیاس رابطه والدفرزندی با ضرایب آلفای ۰/۶۱ تا ۰/۹۴ برای خرده مقیاس‌های مادر و نیز آلفای کلی ۰/۹۶ همسانی درونی عالی دارد. غلامی و همکاران ضریب آلفای

ساختاری اتفاق نظر وجود ندارد، اما بر اساس نظر کلاین برای هر مسیر می‌توان حداقل ۱۰ و حداکثر ۲۰ نفر را انتخاب کرد (۴۲). این پژوهش دارای ۱۶ مسیر (۱۲ مسیر مستقیم و ۴ مسیر غیرمستقیم) بود. بر این اساس حجم نمونه ۳۲۰ نفر (با احتمال ریزش) برآورد گردید. در پایان از میان ۳۲۰ پرسشنامه توزیع شده، ۱۷ پرسشنامه به دلیل مخدوش بودن کنار گذاشته شد و تحلیل بر روی ۳۰۳ پرسشنامه انجام گردید. جهت اجرای پژوهش و به منظور رعایت اخلاق ابتدا از دانشگاه یاسوج مجوز لازم اخذ گردید، سپس برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد که اجباری جهت شرکت در پژوهش نیست. نام و نام خانوادگی از آنها خواسته نشده است که راحت‌تر به سوالات پاسخ دهند و در همین راستا به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که تمامی داده‌ها به صورت گروهی تحلیل خواهند شد و نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه‌ها به صورت محرمانه باقی می‌ماند.

ملاک‌های ورود به پژوهش شامل؛ رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، اشتغال به تحصیل در دانشگاه یاسوج و استفاده از گوشی‌های هوشمند حداقل به مدت دو سال بود.

ملاک‌های خروج، شامل؛ عدم تمایل به شرکت در پژوهش، دانشجویان مهمان یا انتقالی، استفاده از گوشی هوشمند کمتر از ۲ سال و عدم تکمیل و مخدوش بودن پرسشنامه یا پاسخ‌های سوگیرانه به پرسشنامه بود.

کرونباخ برای فرم پدر و مادر را به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند (۴۴)، در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای مادر به ترتیب ۰/۹۰ به دست آمد.

برای ارزیابی ارضای نیازهای پایه، از پرسشنامه ارضای نیازهای اساسی دسی و رایان (۳۷) استفاده شد. این مقیاس شامل ۲۱ گویه است که در طیف لیکرتی هفت‌درجه‌ای (اصلاً درست نیست) تا ۷ (کاملاً درست است) نمره‌گذاری می‌شود و دربرگیرنده سه بُعد نیاز به استقلال (خودمختاری) شامل گویه‌های (۱، ۴، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۷، ۲۰)، ارتباط شامل گویه‌های (۲، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۲۱) و نیاز به شایستگی شامل گویه‌های (۳، ۵، ۱۰، ۱۳، ۱۵، ۱۹) می‌باشد. شیوه نمره‌گذاری در مورد سؤالات ۳، ۴، ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰ معکوس است. ضرایب پایایی حاصل از اجرای آن روی مادر، پدر، شریک رمانتیک و دوستان آزمودنی‌ها ۰/۹۲ گزارش شده است. قربانی و واتسون در پژوهشی در ایران روایی پرسشنامه را مطلوب گزارش کردند (۴۵)، همچنین نشان دادند ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۴ تا ۰/۷۹ در نوسان است (۳۷). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای نیاز به ارتباط، نیاز به استقلال و نیاز به شایستگی به ترتیب: ۰/۷۱، ۰/۷۲، ۰/۶۸ به دست آمد.

پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه به وسیله سواری (۴۶) تهیه گردید. دارای ۱۳ گویه می‌باشد و اعتیاد افراد به تلفن همراه را در سه مؤلفه خلاقیت‌زدایی،

میل‌گرایی و احساس تنهایی می‌سنجد. خلاقیت‌زدایی شامل گویه‌های ۱ الی ۷ است، میل‌گرایی گویه‌های ۸ الی ۱۰ را شامل می‌شود و احساس تنهایی شامل ۳ گویه از ۱۱ الی ۱۳ است. سؤالات پرسشنامه به صورت مقیاس ۵ درجه‌ای از هرگز (۱) تا اکثر اوقات (۵) نمره‌گذاری می‌شوند. سواری در پژوهشی تحت عنوان ساخت و اعتباریابی پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه، روایی پرسشنامه مطلوب گزارش کرده است. به علاوه، ضریب پایایی پرسشنامه برای کل مقیاس ۰/۸۷ و برای هریک از خرده مقیاس‌های خلاقیت‌زدایی، میل‌گرایی و احساس تنهایی به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۶ و ۰/۸۴ گزارش شد (۴۶). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و PLS و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

قبل از ارزیابی مدل ساختاری، ابتدا به بررسی پیش‌فرض‌های مدل‌یابی معادلات ساختاری پرداخته شد. تحقق این پیش‌فرض‌ها بر مناسب بودن استفاده از این روش آماری برای پژوهش حاضر صحت گذاشت.

با توجه به مدل برازش داده شده نمودار ۱ ضریب رگرسیونی استاندارد شده کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه برابر $0/25$ ، ضریب رگرسیونی کیفیت روابط مادر-فرزند و ارضای نیازهای روانشناختی پایه برابر $0/46$ و همچنین ضریب رگرسیونی تأثیر ارضای نیازهای روانشناختی پایه بر اعتیاد به تلفن همراه برابر $0/28$ می‌باشد. خروجی به دست آمده از اجرای مدل برای ضرایب معنی‌داری در نمودار ۱ (داخل پرانتز) آورده شده است. وقتی مقدار t مربوط به یک مسیر از $1/96+$ بیشتر باشد بیانگر معنی‌دار بودن مسیر است. اثر غیرمستقیم کیفیت روابط مادر-فرزند بر اعتیاد به تلفن همراه از طریق نیازهای روانشناختی پایه $0/13$ می‌باشد که معنی‌دار و قابل توجه است. مقدار واریانس تبیین شده (R^2) $0/21$ است. مقدار Q^2 که معرف تناسب پیش‌بین مدل است برای متغیر اعتیاد به تلفن همراه $0/32$ ، ارضای نیازهای روانشناختی پایه $0/36$ و کیفیت روابط مادر-فرزند $0/56$ می‌باشد که مثبت بودن این مقادیر نشان دهنده تناسب پیش‌بین برای این سازه‌ها می‌باشد. با توجه به این که اعداد آلفای کرونباخ، پایای ترکیبی و AVE همگی در بازه مربوطه قرار گرفته‌اند (۳)، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی روابط بیرونی مدل پژوهش را تأیید کرد.

در جدول ۱ ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است، چنان چه در جدول ۱ مشاهده می‌شود: رابطه بین احساسات مثبت، تنفر، هویت، استقلال و ارتباط با اعتیاد به تلفن همراه منفی و معنی‌دار است، اما بین ارتباطات و شایستگی با اعتیاد به تلفن همراه رابطه معنی‌داری به دست نیامد.

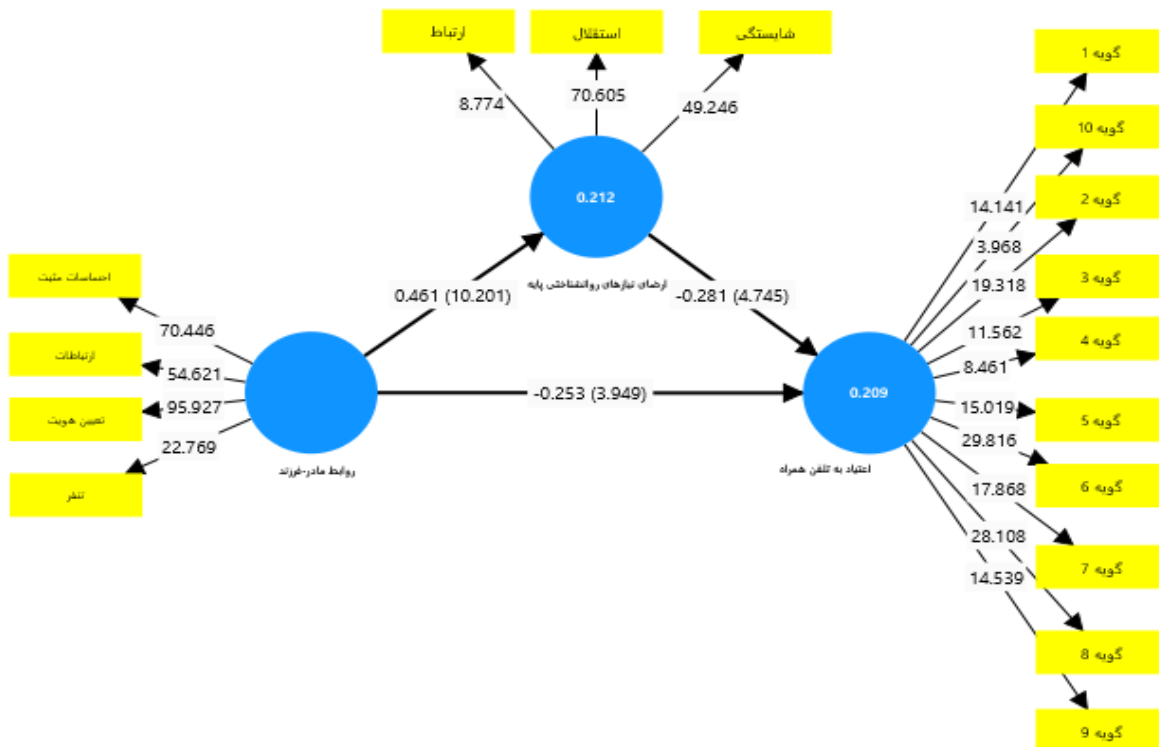
برای بررسی نقش میانجی نیازهای روانشناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه از مدلیابی معادلات ساختاری به وسیله PLS استفاده شد. به این ترتیب که برای آزمودن فرضیه‌های پژوهش، کیفیت روابط مادر-فرزند به عنوان سازه برون‌زا و نیازهای روانشناختی پایه و اعتیاد به تلفن همراه به عنوان سازه درون‌زا در یک مدل ترسیم شد. نمودار ۱ مدل ساختاری را به همراه ضرایب استاندارد، ضرایب معنی‌داری و بارهای عاملی نشان می‌دهد.

نتایج با توجه به نظر هنسلر و همکاران و مطابق با جدول ۲ حاکی از آن است که مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است. از مجموع آماره‌های برازش، شاخص ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد (SRMR)، معیار تناسب مدل راستین d_{ULS} و d_G ، شاخص تناسب به‌هنجار (NFI) و کای دو اندازه‌گیری گردید و چنان که در جدول ۲ مشاهده می‌شود همگی در محدوده مناسب قرار گرفتند.

جدول ۱: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش با اعتیاد به تلفن همراه

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱- احساسات مثبت	۱							
۲- تنفر	۰/۴۹ ^{**}	۱						
۳- هویت	۰/۸۴ ^{**}	۰/۵۸ ^{**}	۱					
۴- ارتباطات	۰/۹۴ ^{**}	۰/۵۰ ^{**}	۰/۷۳ ^{**}	۱				
۵- استقلال	۰/۴۰ ^{**}	۰/۳۴ ^{**}	۰/۴۷ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۱			
۶- ارتباط	۰/۲۵ ^{**}	۰/۲۹ ^{**}	۰/۲۱ ^{**}	۰/۲۸ ^{**}	۰/۴۹ ^{**}	۱		
۷- شایستگی	۰/۳۴ ^{**}	۰/۲۸ ^{**}	۰/۳۸ ^{**}	۰/۲۷ ^{**}	۰/۶۴ ^{**}	۰/۴۲ ^{**}	۱	
۸- اعتیاد به تلفن همراه	۰/۱۶ ^{**}	۰/۳۰ ^{**}	۰/۲۴ ^{**}	۰/۱۰	۰/۱۹ ^{**}	۰/۰۷	۰/۳۴ ^{**}	۱

*p<۰/۰۵ ، **p<۰/۰۱

نمودار ۱: نقش میانجی ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه

جدول ۲: خلاصه برازش مدل ساختاری در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه با نقش میانجی ارضای نیازهای روانشناختی پایه

مجدور کای	NFI	d-G	d-ULS	SRMR	R ²
	(NFI ≥ ۰/۹۰)	(d-G ≤ ۰/۹۵)	(d-UIS ≤ ۰/۹۵)	(SRMR ≤ ۰/۰۸)	
۱۰۰۵/۱۹	۰/۷۷	۰/۶۷	۰/۶۹	۰/۰۹	۰/۲۱

جدول ۳: نتایج سه معیار آلفای کرونباخ، پایایی و روایی همگرا در متغیرهای کیفیت روابط مادر-فرزند، اعتیاد به تلفن همراه و نیازهای روانشناختی پایه

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha ≥ ۰/۷)	ضریب پایایی ترکیبی (Alpha ≥ ۰/۷)	میانگین واریانس استخراجی (AVE ≥ ۰/۵)
کیفیت روابط مادر-فرزند	۰/۸۹	۰/۹۳	۰/۷۶
نیازهای روانشناختی پایه	۰/۷۶	۰/۸۶	۰/۶۷
اعتیاد به تلفن همراه	۰/۸۶	۰/۸۹	۰/۵۲

بحث

بلکه به طور غیرمستقیم از طریق اثر میانجی ارضای نیازهای روانشناختی بر گرایش به اعتیاد به تلفن همراه تاثیر دارد. نتایج رگرسیون نشان داد، ۲۱ درصد از واریانس اعتیاد به تلفن همراه به وسیله روابط مادر-فرزند و ارضای نیازهای روانشناختی پایه تبیین می‌شود، این نتایج با یافته‌های زیادی هم‌سو است (۴۱، ۴۰، ۳۳، ۲۹، ۲۵، ۲۳، ۱۷، ۱۴). مطابق با پژوهش‌های قبلی، نوجوانانی که مورد غفلت یا آزار و اذیت والدین قرار می‌گیرند، از امنیت روانی و حمایت اجتماعی زیادی برخوردار نیستند و بنابراین ارضای نیازهای روانشناختی کمتری را نشان می‌دهند. این یافته هم‌چنین با پژوهش‌های قبلی که نشان می‌دهد نوجوانان ممکن است سعی کنند احساس پوچی و بیگانگی خود را از واقعیت از طریق برنامه‌ها و عملکردهای مختلف تلفن همراه جبران کنند، مطابقت دارد (۴۸ و ۴۷). به

تلفن همراه علی‌رغم مزایای زیادی که دارد، می‌تواند با اثرات منفی بالقوه‌ای از جمله اعتیاد به آن همراه باشد. از این رو، امروزه گرایش اعتیاد به تلفن همراه به ویژه برای نوجوانان ایران، به یک مسئله جدی اجتماعی تبدیل شده است، پس شناسایی عوامل محرک و مکانیسم‌های اساسی آن ضروری است (۳)، لذا هدف از این مطالعه شناسایی و بررسی نقش میانجی ارضای نیازهای روانشناختی پایه در رابطه بین کیفیت روابط مادر-فرزند و اعتیاد به تلفن همراه بود.

در مطالعه حاضر، از یک مدل میان‌جی‌گری برای بررسی این که چگونه کیفیت روابط مادر-کودک به گرایش به اعتیاد به تلفن همراه کمک می‌کند، استفاده شد. نتایج نشان داد که روابط مادر-کودک نه تنها به طور مستقیم،

طور خاص، روابط منفی مادر-کودک، ارضای نیازهای روان‌شناختی نوجوانان را کاهش می‌دهد که به نوبه خود منجر به شیوع بیشتر گرایش به اعتیاد به تلفن همراه می‌شود، بنابراین ارضای نیازهای روان‌شناختی یک سازوکار مهم من است که روابط والدین و مادر و گرایش نوجوانان به اعتیاد به تلفن همراه را به هم مرتبط می‌کند. چنانچه نتایج پژوهش گائو و همکاران در خصوص کیفیت روابط مادر-فرزند، روابط همسالان و اعتیاد به تلفن همراه با نقش واسطه‌ای نیازهای روان‌شناختی نشان داد، روابط مثبت والد - نوجوان با اعتیاد به تلفن همراه نوجوان رابطه منفی داشت، درحالی‌که روابط همسالان رابطه معنی‌داری با اعتیاد به تلفن همراه نشان نداد. همچنین ارضای نیازهای استقلال و شایستگی به طور قابل توجهی تأثیرات کیفیت روابط والد - نوجوان و همسالان را بر اعتیاد به تلفن همراه واسطه کرد، در حالی که نقش واسطه‌ای ارضای نیاز ارتباطی بین والدین - نوجوان و روابط همسالان و اعتیاد به تلفن همراه معنی‌دار نبود. اثر میانجی ارضای نیاز شایستگی بین روابط همسالان و اعتیاد به تلفن همراه به طور قابل توجهی قوی‌تر از روابط بین والدین و نوجوانان و اعتیاد به تلفن همراه بود (۲۵). یافته‌های پژوهشی محمدی نسب و همکاران نشان داد که از منظر نوجوانان؛ داشتن رابطه خانوادگی همراه با امنیت، صمیمیت، شادی، پذیرش و آزادی از مهم‌ترین نیازهایی است که در این دوره زندگی دارند و به رسمیت شناختن این نیازها از سمت والدین می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا عبور سالمی همراه با رضایت و سلامت روان از این دوره زندگی داشته باشند (۴۹). نتایج پژوهش حاضر را

می‌توان بر اساس نظریه خودتعیین‌گری تبیین کرد، بر اساس نظریه خودتعیین‌گری رایان و دسی زمانی که بستر اجتماعی نمی‌تواند نیازهای روان‌شناختی را برآورده کند، افراد کاهش ارضای نیازهای روان‌شناختی خود را به روش‌های دیگر جبران می‌کنند (۲۶). به ویژه، نوجوانانی که روابط منفی والد - کودکی را تجربه می‌کنند، همیشه فاقد حمایت اجتماعی مؤثر و گرمای عاطفی از سوی والدین خود هستند و این ممکن است ارضای نیازهای روان‌شناختی آن‌ها را تهدید و کاهش دهد (۴۷ و ۳۶). در نتیجه زمانی که نوجوانان قادر به ارضای نیازهای روان‌شناختی خود در دنیای واقعی نباشند، در معرض خطر بیشتری برای ایجاد رفتارهای ناسازگار مانند استفاده بیش از حد از تلفن همراه بودند (۵۰). همچنین یافته‌های این مطالعه با توجه به نظریه رضایت جبرانی قابل تبیین است (۵۲ و ۵۱) که فرض می‌کند ارضای نیازهای آنلاین می‌تواند به طور مثبت استفاده بیمارگونه از اینترنت را پیش‌بینی کند، در حالی که ارضای نیازهای آفلاین می‌تواند به طور منفی استفاده بیمارگونه از اینترنت را پیش‌بینی کند، بنابراین، ارضای نیازهای روان‌شناختی آنلاین ممکن است کمبود ارضای نیازهای روان‌شناختی آفلاین را جبران کند و سپس نوجوانان را به استفاده بیشتر از تلفن همراه برانگیزد (۵۳). این مطالعه با محدودیت‌هایی همراه بود که احتیاط در تعمیم‌پذیری نتایج را ضروری می‌سازد. اجرای پژوهش با شیوع ویروس کرونا و به دنبال آن تعطیلی دانشگاه‌ها هم‌زمان شد، در نتیجه بیشتر پرسشنامه‌ها از طریق طراحی در واتساپ و اشتراک آن در گروه‌های دانشجویی تکمیل گردید که شیوه

آن بر میزان اعتیاد به تلفن همراه افزایش دهند. همچنین به مشاوران و درمان‌گران توصیه می‌شود در فرآیند درمان ارضاء نیازهای روان‌شناختی جوانان را به‌عنوان عوامل مشکلات روان‌شناختی در نظر داشته باشند.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به درک ما از مکانیسم احتمالی رابطه بین روابط مادر - فرزند، نقش ارضای نیازهای روان‌شناختی و گرایش به اعتیاد به تلفن همراه کمک می‌کند. در مجموع، با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که یک محیط اجتماعی حمایت‌کننده ارضای نیازهای روان‌شناختی فرد را ارتقا می‌دهد و با ارضای نیازهای روان‌شناختی گرایش به تلفن همراه کاهش می‌یابد. تطیل میانجی‌گری نشان می‌دهد که ارضای نیازهای روان‌شناختی ممکن است یک عامل توضیحی برای این که چرا روابط منفی مادر - فرزند می‌تواند باعث گرایش به اعتیاد به تلفن همراه در نوجوانان شود، باشد. به علاوه مطالعه حاضر می‌تواند برای پیشگیری و مداخله در گرایش به اعتیاد به تلفن همراه راهگشا باشد. با توجه به این که ارضای نیازهای روانی مکانیسم مهمی است که روابط والدین- فرزند و گرایش به اعتیاد به تلفن همراه را پیوند می‌دهد، تمرکز مشترک مدارس، دانشگاه و والدین بر ارضای نیازهای روانی آن دسته از افرادی که فاقد حمایت والدین هستند، ممکن است به کارآمدی مداخلات عملی برای گرایش به اعتیاد به تلفن همراه کمک کنند.

اجرا بی‌دقتی در تکمیل پرسشنامه‌ها را بیشتر کرد. به علاوه، به دلیل مقطعی بودن طرح مطالعه، نمی‌توانیم در مورد روابط مشاهده شده استنباط علی داشته باشیم. از آنجایی که در این مطالعه داده‌ها را از پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی دانشجویان جمع‌آوری کردیم، مطلوبیت اجتماعی و سایر سوگیری‌ها ممکن است اعتبار داده‌ها را محدود کند. پژوهش‌های آینده را می‌توان با جمع‌آوری داده‌ها از نمونه‌های متعدد مانند والدین دانشجویان، همکلاسی‌ها یا اساتید بهبود بخشید. بنابراین پیشنهاد می‌شود با توجه به این که ارضای نیازهای روان‌شناختی مکانیسم مهمی است که رابطه والد - فرزند را بهبود و اعتیاد به تلفن همراه را کاهش می‌بخشد، مداخلات ناشی از نظریه تعیین خودتعیین‌گری (به‌عنوان مثال، اطلاع‌رسانی برنامه‌هایی که خودمختاری، ارتباط و شایستگی نوجوانان را تقویت می‌کنند) ممکن است برای کاهش اعتیاد به تلفن همراه مؤثر باشد. این امر اهمیت عملی دارد، زیرا مداخلات قبلی بیشتر به درمان شناختی رفتاری متکی بوده‌اند که ممکن است نقش ارضای نیازهای روان‌شناختی نوجوانان را تضعیف کند. همچنین اگرچه بسیاری از پژوهش‌ها این مکانیسم را از منظر عوامل محیطی و ارضای نیازهای روان‌شناختی مورد بررسی قرار داده‌اند، با این حال، مطالعه حاضر با به کارگیری حجم نمونه ۳۰۳ نفری در میان دانشجویان دانشگاه یاسوج، اولین تلاش برای بررسی نقش میانجی روان‌شناختی و نقش تعدیل‌کننده روابط همسالان در پیوند بین روابط والدین و فرزند و گرایش به اعتیاد به تلفن همراه است. یافته‌های این مطالعه می‌توانند درک ما را از چگونگی و کیفیت ارتباط والد-فرزند و تأثیر

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از تمامی دانشجویانی که در انجام این پژوهش ما را یاری رساندند و از همکاری معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه یاسوج تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچگونه تعارض منافی در این مطالعه نداشتند.

حمایت مالی

این تحقیق هیچگونه کمک مالی از سازمانهای دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از پایاننامه مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی از دانشگاه یاسوج با کد اخلاق IR.YUMS.REC.1402.069 می‌باشد.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان در جستجوی منابع، روش پژوهش، نمونه‌گیری، جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آنها مشارکت داشته‌اند.

REFERENCES

1. Burchell K. Tasking the everyday: Where mobile and online communication take time. *Mobile Media & Communication* 2015; 3(1): 36-52.
2. China Internet Network Information Center 44th Statistical Report on Internet Development in China (2019). http://www.cnnic.net.cn/hlwfzyj/hlwzxbg/hlwtjbg/201908/t20190830_70800.htm.
3. Mahmoudi Mehr E, Hafezi F, Bakhtiarpour S, Johari Fard R. Correlation between well-being and cell phone addiction in high school girls and boys: the mediating role of academic vitality. *Journal of Health Promotion Management* 2022; 11(3): 54-67.
4. Over-use and type of mobile phone users in high school students and its relationship with academic performance and achievement motivation. *Journal of School Psychology* 2014; 3(2): 122-36.
5. Franchi E, Poggi A, Tomaiuolo M. Social media for online collaboration in firms and organizations. *International Journal of Information System Modeling and Design(IJISMD)* 2016; 7(1): 18-31.
6. Hollenbaugh EE, Ferris AL, Casey DJ. How do social media impact interpersonal communication competence? A uses and gratifications approach. In M. Desjarlais (Ed.), *In The psychology and dynamics behind social media interactions*. IGI Global 2020; 137-163.
7. Li YY, Sun Y, Meng SQ, Bao YP, Cheng JL, Chang XW, et al. Internet addiction increases in the general population during COVID-19: Evidence from China. *The American Journal on Addictions* 2021; 30(4): 389-7.
8. Li G, Xie J, An L, Hou G, Jian H, Wang W. A generalizability analysis of the mobile phone addiction tendency scale for Chinese college students. *Frontiers in Psychiatry* 2019; 10: 241.
9. Griffiths MA. Components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use* 2005; 10(4): 191-7.
10. Yen CF, Tang TC, Yen JY, Lin HC, Huang CF, et al. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of Adolescence* 2009; 32(4), 863-73.
11. Griffiths MD. Behavioural addiction and substance addiction should be defined by their similarities not their dissimilarities. *Addiction* 2017; 112(10): 1718-20.
12. Lemola S, Perkinson-Gloor N, Brand S, Dewald-Kaufmann JF, Grob A. Adolescents' electronic media use at night, sleep disturbance, and depressive symptoms in the smartphone age. *Journal of Youth and Adolescence* 2015; 44(2): 405-18.
13. Volkmer SA, Lerner E. Unhappy and addicted to your phone? Higher mobile phone use is associated with lower well-being. *Computers in Human Behavior* 2019; 93, 210-8.
14. Zhao Q, Huang Y, Li C. Does adolescents' Internet addiction trigger depressive symptoms and aggressive behavior, or vice versa? The moderating roles of peer relationships and gender. *Computers in Human Behavior* 2022; 129: 107143.
15. Badenes-Ribera L, Fabris MA, Gastaldi FGM, Prino LE, Longobardi C. Parent and peer attachment as predictors of Facebook addiction symptoms in different developmental stages(early adolescents and adolescents). *Addictive Behaviors* 2019; 95, 226-32.
16. Shah R, Chauhan N, Gupta AK, Sen MS. Adolescent-parent conflict in the age of social media: Case reports from India. *Asian Journal of Psychiatry* 2016; 23: 24-26.
17. Gao Q, Zheng H, Sun R, Lu S. Parent-adolescent relationships, peer relationships, and adolescent mobile phone addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction. *Addictive Behaviors* 2022; 129: 107260.
18. Anderson LS, Riesch SK, Pridham KA, Lutz KF, Becker PT. Furthering the understanding of parent-child relationships: A nursing scholarship review series. Part 4: Parent-child relationships at risk. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing* 2010; 15(2): 111-34.
19. Cheng C, Sun P, Mak KK. Internet addiction and psychosocial maladjustment: Avoidant coping and coping inflexibility as psychological mechanisms. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 2015; 18(9): 539-46.
20. Runcan PL. The time factor: does it influence the parent-child relationship? *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2012; 33, 11-4.

21. Jahng KE. Maternal abusive parenting and young South Korean adolescents' problematic smartphone use: The moderating effects of time spent hanging out with peers and trusting peer relationships. *Children and Youth Services Review* 2019; 98, 96-104.
22. Lei H, Cheong CM, Li S, Lu M. The relationship between coping style and Internet addiction among mainland Chinese students: A meta-analysis. *Psychiatry Research* 2018; 270: 831-41.
23. Sun J, Liu Q, Yu S. Child neglect, psychological abuse and smartphone addiction among Chinese adolescents: The roles of emotional intelligence and coping style. *Computers in Human Behavior* 2019; 90, 74-83.
24. Kwak JY, Kim JY, Yoon, YW. Effect of parental neglect on smartphone addiction in adolescents in South Korea. *Child Abuse & Neglect* 2018; 77: 75-84.
25. Gao Q, Sun R, Fu E, Jia G, Xiang Y. Parent-child relationship and smartphone use disorder among Chinese adolescents: The mediating role of quality of life and the moderating role of educational level. *Addictive Behaviors* 2020; 101: 106065.
26. Ryan RM, Deci EL. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist* 2000; 55(1): 68.
27. Kumcagiz H, Gündüz Y. Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *International Journal of Higher Education* 2016; 5(4), 144-56.
28. Li D, Zhang W, Li X, Zhou Y, Zhao L, Wang Y. Stressful life events and adolescent Internet addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction and the moderating role of coping style. *Computers in Human Behavior* 2016; 63, 408-15.
29. Settle C. The physical and psychological wellbeing of caregivers of individuals suffering from substance addiction. *Archives of Psychiatric Nursing* 2020; 34(3): 107-9.
30. Nadkarni A, Hofmann SG. Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences* 2012; 52(3): 243-9.
31. Lee YK, Chang CT, Lin Y, Cheng ZH. The dark side of smartphone usage: Psychological traits, compulsive behavior and technostress. *Computers in Human Behavior* 2014; 31: 373-83.
32. Fathi A, Alivandi-Wafa M, Rezaei N, Benazadeh Assal S, Pishro S. Investigating the role of basic psychological needs in addiction tendency and feeling of social security among students of Ahar city. *Scientific Research Quarterly of Social Security Studies* 2018; 58: 127-56.
33. Kim JH. Psychological issues and problematic use of smartphone: ADHD's moderating role in the associations among loneliness, need for social assurance, need for immediate connection, and problematic use of smartphone. *Computers in Human Behavior* 2018; 80: 390-8.
34. Sheldon KM, Abad N, Hinsch C. A two-process view of facebook use and relatedness need-satisfaction: Disconnection drives use, and connection rewards it. *Journal of Personality and Social Psychology* 2000; 100(4): 766-75.
35. Kocayoruk E. The perception of parents and well-being of adolescents: Link with basic psychological need satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2012; 46, 3624-8.
36. Lin CY, Tsai MC. Effects of family context on adolescents' psychological problems: Moderated by pubertal timing, and mediated by self-esteem and interpersonal relationships. *Applied Research in Quality of Life* 2016; 11(3): 907-23.
37. Brassell AA, Rosenberg E, Parent J, Rough JN, Fondacaro K, Seehuus M. Parent's psychological flexibility: Associations with parenting and child psychosocial well-being. *Journal of Contextual Behavioral Science* 2016; 5(2); 111-20.
38. Tam HL, Kwok SY, Ling CC, Li CI. The moderating effects of positive psychological strengths on the relationship between tiger parenting and child anxiety. *Children and Youth Services Review* 2018; 94, 207-15.
39. Deci EL, Ryan RM, Gagné M, Leone DR, Usunov J, Kornazheva BP. Need satisfaction, motivation, and well-being in the work organizations of a former eastern bloc country: A cross-cultural study of self-determination. *Personality and Social Psychology Bulletin* 2001; 27(8): 930-42.
40. Sadati Firoozabadi S, Moltafet G. The mediating role of satisfying basic psychological needs on the relationship between parenting styles and mental health in gifted students. *Iranian Journal of Health Education and Health Promotion* 2017; 5(3): 203-12.
41. Besharat MA, Hooshmand SN, Rezazadeh SMR, Gholamali Lavasani M. The moderating role of basic psychological needs satisfaction on the relationship between parenting styles and children's marital satisfaction. *Journal of Family Psychology* 2021; 2(1): 15-28.

- 42.Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. 4th ed. Guilford publications 2015; 229-234.
- 43.Fine MA, Moreland JR, Schwebel AI. Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology* 1983; 19(5): 703.
- 44.Gholami F, Gadami Daulatabad S, Ahmadi S, Khanipourkaaksh P. The role of the dark triad of personality and parent-child relationship in predicting the tendency to addiction in teenage girls in Tehran. *Applied Rresearch in Counseling* 2019; 9(3): 101-24.
- 45.Ghorbani N, Watson PJ. Validity of experiential and reflective self-knowledge scales: relationships with basic need satisfaction among iranian factory workers. *Psychological Report* 2006; 98, 727-33.
- 46.Savari K. Investigating the relationship between mental health and family relationships with cell phone addiction. *Social Psychology Research* 2012; 3(10): 1-14.
- 47.Steele EH, McKinney C. Emerging adult psychological problems and parenting style: Moderation by parent-child relationship quality. *Personality and Individual Differences* 2019; 146: 201-8.
- 48.He J, Chen X, Fan X, Cai Z, Hao S. Profiles of parent and peer attachments of adolescents and associations with psychological outcomes. *Children and Youth Services Review* 2018; 94:163-72.
- 49.Mohammadi Nasab H, MazaheriTehrani MA, Rezaezadeh M, Heydari M. The needs of adolescents in parent-child relationship, a qualitative study. *Journal of Educational Psychology Studies* 2021; 18(42): 63-80.
- 50.Nadkarni A, Hofmann SG. Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences* 2012; 52(3): 243-9.
- 51.Li H, Zou Y, Wang J, Yang X. Role of stressful life events, avoidant coping styles, and neuroticism in online game addiction among college students: a moderated mediation model. *Frontiers in Psychology* 2016; 7: 1794.
- 52.Shen CX, Liu RD, Wang D. Why are children attracted to the Internet? The role of need satisfaction perceived online and perceived in daily real life. *Computers in Human Behavior* 2013; 29(1): 185-92.
- 53.Liu Q, Lin Y, Zhou Z, Zhang W. Perceived parent-adolescent communication and pathological Internet use among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *Journal of Child and Family Studies* 2019; 28: 1571-80.

The Mediating Role of Basic Psychological Need Satisfaction in the Relationship Between Mother-Child Relationship Quality and Cellphone Addiction in college students

Lotfi S, Firoozi MR*, Taghvaei Nia A

Department of Psychology and Educational Sciences, Yasuj University, Yasuj, Iran

Received: 19 Jun 2023 Accepted: 13 Nov 2023

Abstract

Background & aim: Cellphone addiction is defined as the excessive and compulsive use of cellphones and is always associated with negative effects on a person's emotional, social and behavioral development. The purpose of the present study was to investigate the mediating role of satisfying basic psychological needs in the relationship between the quality of mother-child relationships and cell phone addiction in college students.

Methods: The present correlational descriptive study was conducted in 2022. The statistical population of the research included all the students of Yasuj University in the academic year of 2021-2022 who used cellphones. For the sample size, 15 people were considered for each path based on Klein's opinion. To conclude, the sample size was estimated to be 335 people. The coexistence of the corona virus epidemic with the implementation of the questionnaire caused sampling to be done in a targeted way and through virtual networks (WhatsApp group). By sharing the questionnaires in the WhatsApp groups of university students' classes, 303 questionnaires were collected. The collected data were analyzed using statistical tests such as Pearson's correlation coefficient, regression and structural equation modeling with partial least squares method.

Results: The results indicated that the standardized regression coefficient of the quality of mother-child relationships and cellphone addiction was 0.25, the regression coefficient of the quality of mother-child relationships and the satisfaction of basic psychological needs was 0.46, as well as the regression coefficient of the effect of satisfying basic psychological needs on cellphone addiction was 0.28. In addition, 17% of the variance of cellphone addiction was explained by the quality of mother-child relationships and 21% by the quality of mother-child relationships and the satisfaction of basic psychological needs. The indirect effect of the quality of mother-child relationships on cellphone addiction through the satisfaction of basic psychological needs was 0.13.

Conclusion: The present study contributed to the understanding of the possible mechanism of the relationship between mother-child relationships and cellphone addiction tendencies. Mediation analysis indicated that the satisfaction of psychological needs may be an explanatory factor for why negative mother-child relationships can cause the tendency to cellphone addiction in adolescents. Therefore, the satisfaction of basic psychological needs played a mediating role in the relationship between parent-child relationships and cell phone addiction.

Keywords: Quality of mother-child relationships, Mobile phone addiction, Basic psychological needs

* **Corresponding author:** Firoozi MR, Department of Psychology and Educational Sciences, Yasuj University, Yasuj, Iran

Email: M.firoozi@yu.ac.ir

Please cite this article as follows: Lotfi S, Firoozi MR, Taghvaei Nia A. The Mediating Role of Basic Psychological Need Satisfaction in the Relationship Between Mother-Child Relationship Quality and Cellphone Addiction in college students. Armaghane-danesh 2024; 29(4): 567-582.

The scientific research journal Armaghan Danesh, affiliated with Yasuj University of Medical Sciences, is an open-access publication. All articles published in this journal